

8. Севрук В.Г. Діяльність правоохоронних органів щодо протидії етнічній організованій злочинності: український і міжнародний досвід /В.Г. Севрук// Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. - 2017. - № 2 (103). - С.160 - 169.

9. Волинець В.В. Система боротьби з організованою злочинністю у США (досвід організації та функціонування) / В.В. Волинець // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією : наук.- практ. журн. - К., 2014. - № 1 (32). - С. 72-74.

*Бех О.В., начальник Головного
управління національної поліції
України в Харківській області*

ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ - ЯК КРИМІНАЛЬНІ ПРОЯВИ КОРУПЦІЇ

Однією з важливих теоретичних та практичних проблем є відмежування: злочинів у сфері службової діяльності від корупційних злочинів; злочинів, що вчинюються посадовими особами юридичних осіб приватної форми власності від злочинів у сфері службової діяльності, що вчинюються посадовими особами органів влади та управління тощо. Ця проблема обумовлена саме необхідністю участі у протидії зазначеним злочинам оперативних підрозділів, оскільки для ефективного вирішення завдань попередження, виявлення та документування певного виду злочинів, необхідно мати в розпорядженні відповідні правові інструменти. Кримінальний кодекс, наявність відповідної статті в якому, обумовлює можливість кваліфікації злочинних дій посадової особи, і відповідно дозволяє проведення оперативно-розшукових заходів - не містить таких понять, як «корупція» або «посадовий злочин». Разом з тим у КК України передбачена кримінальна відповідальність за вчинення злочинів у сфері службової діяльності, які у міжнародних нормативно-правових

актах визначаються корупційними. Зазначені злочини містяться як у XVII розділі КК України («Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг») так і в інших розділах.

Ряд науковців проводили дослідження, маючи на меті визначити місце злочинів у сфері службової діяльності серед корупційних правопорушень, але висловлювали різні думки з приводу співвідношення понять «корупція», «посадові злочини», «злочини у сфері службової діяльності», «корупційні злочини». На нашу думку, певний дисбаланс виник внаслідок безсистемної імплементації у вітчизняне законодавство положень ряду міжнародних антикорупційних актів, аналіз яких дозволяє встановити наступне: на першій сесії «Багатодисциплінарної Групи ради Європи з проблем корупції» (Страсбург, 22-24 лютого 1995р.) визначено таке поняття корупції - «підкуп (хабар), або інша поведінка по відношенню до осіб, які наділені повноваженнями в державному або приватному секторі, яка порушує обов'язки, які виходять з її статусу посадової особи, особи, яка працює в приватному секторі, незалежного агента, або інших відносин подібного роду, та який має за мету отримання будь-яких неналежних переваг для себе або інших осіб» (в цьому визначенні в сферу корупції підпадає особа, яка схиляє до здійснення корупційних дій); 34 сесія Генеральної Асамблеї ООН (17 грудня 1979 року) сформулювала поняття корупції як одного з тіньових елементів організованої злочинності: вчинення посадовою особою певних дій або бездіяльність у сфері посадових повноважень за винагороду у будь-якій формі як з порушенням посадових функцій, так і без їх порушення; у довідковому документі ООН щодо міжнародної боротьби з корупцією під нею розуміється зловживання державною владою з метою отримання власної вигоди; Секретаріат ООН відносить до корупції: привласнення державної власності посадовими особами; зловживання службовим становищем для отримання особистої вигоди у результаті неофіційного використання офіційного статусу; конфлікт інтересів між

суспільним боргом та особистою вигодою. Тобто, можна зробити висновок про неоднозначність розуміння цього поняття. Більш того, у зазначених трактуваннях і також у тих міжнародних актах, що не зазначені тут, містяться ряд нюансів, але в кожному з них відсутні чітко визначені елементи складу злочинів, які необхідно віднести до корупційних (тобто міжнародні акти мають скоріш рекомендаційний характер). В результаті, у вітчизняному законодавстві, на яке вплинуло міжнародне законодавство, відстежується подібний дисбаланс.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» змінено назву розділу XVII Особливої частини КК України, яка тепер іменується «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг». Усі статті цього розділу зазнали суттєвих змін. Крім того, розділ доповнено новими статтями: 364¹, 365¹, 365², 368², 368³, 368⁴, 369².

Законодавством України поняття корупційного злочину не визначено, хоча такий термін використовується у КК України, внаслідок чого це поняття розробляється теорією кримінального права. З'ясовуючи сутність корупційного злочину слід мати на увазі, що основу цього поняття складають законодавчі визначення злочину (ч.1 ст. 11 КК України), корупції та корупційного правопорушення (ч. 1 ст. 1 Рамкового Закону). Виходячи з них можна вважати, що корупційним злочином є передбачене Особливою частиною КК України суспільно-небезпечне діяння, що містить ознаки корупції. Законодавець у ч. 1 ст. 1 Рамкового Закону визначив такі обов'язкові ознаки корупції: корупційне діяння, предмет, суб'єкт, форма вини та мета, і зазначив, що корупційними діяннями є: використання службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей; прийняття обіцянки/пропозиції неправомірної вигоди (КК України ці діяння не визнані злочинами); обіцяння, пропонування чи надання

неправомірної вигоди; одержання неправомірної вигоди, в тому числі й хабара. Відповідно предметом корупційного злочину є неправомірна вигода. У складах корупційних злочинів предмет визначено як: хабар у будь-якому виді (статті КК України); неправомірна вигода (статті 368, 369, 364¹, 365², 368², 368³, 368⁴, 369² КК України); майно, право на майно, дії майнового характеру (злочини, передбачені іншими розділами кримінального закону, зокрема ч. 2 ст. 189, ч. 2 ст. 191, ч. 2 ст. 201 КК України).

Але, як ми вже зазначали, корупційні діяння - це не корупційні злочини, а законодавець визначає їх як злочини у сфері службової діяльності і розділяє їх на види за характером злочинного діяння. За цим критерієм зазначені злочини можна розподілити на такі види: службові зловживання загального характеру (ст.ст. 364, 364¹, 365, 365¹ КК України); службові зловживання спеціального характеру (ст.ст. 368, 368², 368³ КК України) та необхідна співучасть у деяких із них (ч.ч. 1, 2 ст. 368³, ст.ст. 369, 369² КК України); службові зловживання загального і спеціального характеру при наданні публічних послуг (ст. 365², ч.ч. 3, 4 ст.ст. 368⁴ КК України) та необхідна співучасть у деяких із них (ч.ч. 1, 2 ст. 368⁴ КК України).

Разом з тим, результати порівняльного аналізу оперативно-розшукових характеристик окремих видів злочинів, які віднесені нами до вказаної групи, свідчить про їх схожість з точки зору наявності певних ознак, а саме: визначальним серед них є зв'язок цієї групи злочинів з діяльністю службової особи (100%); закономірність здійснення службової діяльності (89,4%); її відображення у документах (62,7%); порушення прав та інтересів громадян але відсутність потерпілого (53,4%); протиправне використання особою, службового становища та наданих їй у зв'язку із цим владних чи службових повноважень, а також пов'язаних із ними можливостей (86,7%); дія або бездіяльність особи явно виходить за межі тих прав та повноважень, які надані їй за посадою або у зв'язку зі здійсненням службових обов'язків (86,7%); наявність у суб'єкта відповідних владних або

службових повноважень, протиправне використання яких надає йому змогу вчиняти злочинні діяння (83,4%); корисливі мотиви або особиста зацікавленість, мета одержання неправомірної вигоди або маскуванню факту отримання такої вигоди (89,4%); прямий умисел, тобто усвідомленні даною особою протиправного характеру одержання нею вигоди для себе або третіх осіб, а також у бажанні настання такого результату (79,2%); системність, тобто вчинення цього виду злочинів на підставі компетенції та у сфері відповідальності окремого органу, підрозділу або групи осіб (50,7%); основною концепцією службових злочинів є те, що вони за своєю юридичною природою не стільки професійні, скільки управлінські (44,7%).

Зазначені ознаки та закономірності надають можливість виокремити цей ряд злочинів у сфері службової діяльності в окрему групу. Окрім цього, ми розглядаємо тільки ті злочини, що вчинюються в органах влади та управління (тобто проти інтересів публічної служби), оскільки дві групи діянь (в державних та недержавних органах) мають особливості в об'єкті та своїх наслідках.

З врахуванням зазначеного, ми формуємо визначення: злочини у сфері службової діяльності, що вчинюються в органах влади та управління; суспільно небезпечні системні дії вчинені навмисно у сфері відповідальності певного державного органу особою, яка має відповідні публічні повноваження і використовує їх всупереч інтересів служби, маючи на меті одержати неправомірну вигоду матеріального характеру для себе чи третіх осіб або з метою приховування факту отримання такої вигоди.

До зазначених злочинів ми відносимо дії, що передбачені статтями КК України, а саме: зловживання владою або службовим становищем (ст. 364); перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365); службове підроблення (ст. 366); декларування недостовірної інформації (ст. 366¹); службова недбалість (ст. 367); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання

неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368); незаконне збагачення (ст. 368²); пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369); зловживання впливом (ст. 369²).

Найдюк Ю.М., магістр Навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Найпоширенішим напрямком використання глобальної мережі в інтересах військово-політичного протистояння є заміна інформаційного змісту сайтів, що полягає в підміні сторінок або їхніх окремих елементів шляхом злому. Такі диверсійні дії, переважно, здійснюються з метою привернення уваги до атакуючої сторони, демонстрації її можливостей, зрештою, методом задекларувати певну політичну позицію. Крім прямої підміни сторінок, широко використовується реєстрація в пошукових системах сайтів протилежного змісту по однакових ключових словах, а також переспрямування (підміна) посилань на іншу адресу, що призводить до відкриття спеціально підготовлених конфронтуючою стороною сторінок. Слід також виокремити так звані семантичні атаки, які полягають у зломі сторінок і наступному акуратному (без помітних слідів злому) розміщенні на них свідомо помилкової інформації. Подібним атакам, як правило, піддаються найбільш часто відвідувані інформаційні сторінки, змісту яких користувачі цілковито довіряють [1, с. 3].

Об'єктом інтернет-атак дедалі частіше стають інформаційні ресурси, вивід з ладу або ускладнення функціонування яких може завдати конфронтуючій